

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ԱՊՐԻԼՅԱՆ ՈԱԶՄԱԿԱՆ ԱԳՐԵՍԻԱՅԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

ԳԱԳԻԿ ԽԱՉԱՏՈՅԱՆ

Ինչպես հարաբերական խաղաղ ժամանակ, այնպես էլ ապրիլյան ագրեսիայի օրերին Ադրբեջանը վարել և անկասկած շարունակելու է վարել տեղեկատվական պատերազմ իրեն հասու ձևերով ու մեթոդներով: Այդօրինակ պատերազմում հակառակորդի (ԼՂՀ և ՀՀ) և իր պետության մեջ հասարակական կարծիքները դիտվում են որպես կարևորագույն ռազմական-ռազմավարական ներուժ. առաջինը՝ տեղեկատվական-հոգեբանական ներգործության նպատակակետ, երկրորդը՝ ռազմավարական բնույթի էներգետիկ աղբյուր:

Ադրբեջանի վարած ռազմաշունչ քաղաքականության բովանդակային հիմքում հստակ դրսևորվում է հայկական էթնոսի նկատմամբ ցեղասպանության շարունակական իրականացման հիմնադրույթը, որի համար տեղեկատվական բաղադրիչներ են հայատյացությունը և դրա ազատ քարոզչությունը հոգեբանական ճնշման բոլոր հնարավոր ձևաեղանակների կիրառությամբ:

Բանալի բառեր - տեղեկատվական պատերազմ, տեղեկատվական պատերազմի օբյեկտ, տեղեկատվական-հոգեբանական ազդեցության ձևաեղանակ, հոգեբանական ճնշում, ռազմական-ռազմավարական ներուժ, տեղեկատվական բաղադրիչ, քարոզչություն, հայատյացություն, ցեղասպանություն, էթնոս:

Տեղեկատվական պատերազմը (ՏՊ) կամ տեղեկատվական-հոգեբանական պատերազմը (ՏՀՊ) կոչված է բարոյահոգեբանական առումով քայքայիչ ազդեցություն ունենալու հակառակորդ պետության խաղաղ բնակչության և զինված ուժերի (ՁՈՒ) անձնակազմի վրա: Այդ է պատճառը, որ յուրաքանչյուր պետություն ամեն կերպ ձգտում է իր ՁՈՒ-ին ու խաղաղ բնակչությանը զերծ պահել այդպիսի ազդեցությունից^{1 2 3}: Ըստ էության ՏՊ-ն կամ

¹ **Օհանյան Ա., Մալքոջյան Ա.**, Տեղեկատվական պատերազմները որպես ազգային անվտանգության սպառնալիք //21-րդ դար, №4(56), 2014 թ., էջ 120-124 /Երևան, «Նորավանք» ԳԿՀ, 2014թ.:

² **Իկիլիկյան Ա., Քինակցյան Ա.**, Տեղեկատվական հոսքերի ազդեցությունը երիտասարդության վրա //21-րդ դար, №4(22), 2008 թ., էջ 81/Երևան, «Նորավանք» ԳԿՀ, 2008 թ.:

³ **Борисов М. А., Заводцев И. А., Чижов И. В.**, Основы программно-аппаратной защиты информации: учебное пособие.- М., кн. дом «Либроком», 2012г., стр. 15-22.

ՏՀՊ-ն տեղեկատվական գործողությունների ամբողջություն է կամ համալիր ներգործություն հակադիր կողմի ռազմաքաղաքական ղեկավարության, պետական և ռազմական կառավարման համակարգի նկատմամբ, ինչը խաղաղ ժամանակաշրջանում կարող է հանգեցնել տեղեկատվական ներգործության սուբյեկտի համար բարենպաստ որոշումների ընդունման, իսկ զինված բախումների ժամանակաշրջանում՝ լիովին կամ մասնակիորեն խափանել հակառակորդի կառավարման համակարգի գործունեությունը⁴: ՏՊ, որ սրվում է ռազմաքաղաքական իրադրությունը խաղաղից պատերազմականի անցնելիս, կազմակերպվում և իրականացվում է նպատակային տեղեկատվական-հոգեբանական գործողությունների միջոցով՝ հակառակորդի որոշումների ընդունման շարժառիթների վրա հուզական, հոգեբանական ազդեցություն թողնելու, միևնույն ժամանակ ակտիվ միջոցառումների՝ ռադիոէլեկտրոնային պայքարի (ՌԷՊ) ձևերի, հետախուզական և դիվերսիոն կազմավորումների անմիջական քայքայիչ գործողությունների և դրանց հետևանքների քարոզչությամբ, ինչպես նաև կեղծիքի և ապատեղեկատվության տեխնոլոգիաների կիրառությամբ^{5 6}:

Տեղեկատվական-հոգեբանական պայքարը, որն ընդունված է որպես խաղաղ ժամանակաշրջանի ՏՊ, կամ ՏՊ-ի սկզբնական և երկարատև փուլ, խնդիր ունի ձևավորելու իր ռազմական-ռազմավարական նպատակներին ձեռնտու հակառակորդ կողմի հասարակության համապատասխան կարծիք, այսինքն՝ ՏՊ վարելու հաջորդ փուլի հաջող իրականացման համար նպաստավոր իրավիճակ: Ընդհանուր առմամբ, ՏՊ-ն թե՛ խաղաղ ժամանակաշրջանի տեղեկատվական-հոգեբանական պայքար է, թե՛ պատերազմական ժամանակաշրջանի տեղեկատվական-հոգեբանական ազդեցություն, հոգեբանական գործողությունների ամբողջություն, որի վերջնական նպատակը հասարակական կարծիքի և վարքի ձևավորումն է հոգեբանական գործողությունների կազմակերպիչների կամ սուբյեկտների նպատակներին և խնդիրներին համապատասխան^{7 8 9 10 11}: Վերը նշված տեղեկատվական-հոգեբանական

⁴ **В. М.**, Современная международная безопасность: учебное пособие. – М., КНОРУС, 2012, стр. 18.

⁵ **Աթոյան Վ.**, Ազգային անվտանգության հիմնախնդիրները /Երևան, «Տնտեսագետ», 2014թ., էջ 39, 116:

⁶ **ՀՀ ՊՆ Դ. Կանայանի անվան Ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ** /ՀԲ ռազմագիտական հանդեսի «Աշխատանքային տետրեր» հավելվածի հատուկ թողարկում, 2009թ., էջ 102:

⁷ **Расторгуев С. П.**, Информационная война: проблемы и модели. Экзистенциальная математика. – М., 2006г., стр.23, 24.

բնույթի քայքայիչ բովանդակության և գործելակերպի ռազմավարություն է որդեգրել իր ագրեսիվ քաղաքականությունն ընդդեմ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության (ԼՂՀ) և Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) իրագործելու ձգտող հարևան Ադրբեջանի Հանրապետությունը (ԱՀ), ինչն էլ պարզորոշ դրսևորվեց ԼՂՀ-ի հետ մարտական շփման գծի արևելյան օպերատիվ ուղղության գրեթե ողջ երկարության վրա 2016 թ. ապրիլի 2-5-ը սանձազերծած նոր ռազմական գործողությունների ընթացքում (1994 թ. զինադադարից հետո ԱՀ-ի կողմից առաջին լայնամասշտաբ ռազմական գործողությունները սանձազերծվել էին 2014 թ. օգոստոս ամսին):

Աշխատանքի նպատակը 2016 թ. ապրիլ ամսվա սկզբին ԼՂՀ-ի նկատմամբ Ադրբեջանի ռազմական ագրեսիային ուղեկցող տեղեկատվական պատերազմի վերլուծությունն է այդպիսի պատերազմի փուլերի համառոտ նկարագրով, տեղեկատվական-հոգեբանական ազդեցության վերաբերյալ համապատասխան եզրահանգումով: Աշխատանքի շրջանակներում վերլուծության առարկա է տեղեկատվական-հոգեբանական պայքարը, տեղեկատվական պատերազմը, բերված է տեղեկատվական պատերազմի օբյեկտ հասկացությունը և այդ օբյեկտի վրա տեղեկատվական-հոգեբանական ազդեցության մեթոդաբանությունը: Վերլուծության տեղեկատվական հիմքում ՏՊ-ի ժամանակագրությունն է՝ ըստ տեղեկատվության տարբեր բաց աղբյուրներից վերցրած տեղեկույթի՝ ռազմական գործողությունների վարման ընթացքում և հետո (մինչև 15.04.2016թ. ներառյալ):

Ադրբեջանի ապրիլյան ռազմական ագրեսիային ուղեկցող տեղեկատվական պատերազմի բովանդակությունը. տեղեկատվական-հոգեբանական պայքարի հիմնական ձևերը տարաբնույթ եղանակներով տարվող քարոզչությունն է, տեղեկատվական կեղծիքը և ապատեղեկատվությունը^{12 13 14}:

⁸ Տե՛ս հղում №2, էջ 87, 88:

⁹ Տե՛ս հղում №1, էջ 131-141:

¹⁰ **Աթոյան Վ.**, Գլոբալ տեղեկատվական միջավայրի ձևավորման հարցերը և մարտահրավերները //21-րդ ԴԱԸ, №6(52), 2013թ., էջ 78-95/Երևան, «Նորավանք» ԳԿԸ, 2013թ.:

¹¹ **Зелинский С.**, Информационно-психологические войны (современные психотехнологии манипулирования) /<https://psyfactor.org/lib/zin3>. html .

¹² Տե՛ս հղում №2, էջ 87:

¹³ Տե՛ս հղում №7, նույն տեղում:

¹⁴ **Պողոսյան Ի. Բ.**, Հոգեբանական պատերազմ. հիմնական գործոնները /Երևան, «Զանգակ-97», 2009թ., էջ 150, 182-185:

Խաղաղ ժամանակաշրջանի համար նախատեսված այս գործողությունները պատերազմական ժամանակաշրջանում ուժեղացվում և խորացվում են՝ խոցման ուժգնության մեծացման նպատակով, և բացի դրանցից, կիրառվում է նաև ՌԷՊ զինանոցը, ինչպես նաև հետախուզական կենտրոնների և դիվերսիոն կազմավորումների անմիջական քայքայիչ գործողությունները՝ ուղղված խաղաղ բնակչության նորմալ կենսագործունեության խաթարմանը, պետական-քաղաքական կառավարման համակարգի կազմալուծմանը, ՋՈՒ կապի և կառավարման համակարգերի գործունեության գոնե ժամանակավոր խափանմանը, ինչպես նաև ՋՈՒ անձնակազմի բարոյալքմանը^{15 16 17 18 19}:

ՏՊ-ի այսպիսի գործելաճ էր հիմնականում ցուցաբերել Ադրբեջանը ապրիլյան ռազմական ագրեսիայի ժամանակահատվածում: Սակայն ԼՂՀ-ի և ՀՀ-ի դեմ վարած ՏՊ-ի ընթացքում տարբեր ձևերով ու եղանակներով տարված քարոզչությունը չնպաստեց ԼՂՀ-ի տարածքի օկուպացմանը՝ դրանից բխող բոլոր կանխատեսելի և անկանխատեսելի հետևանքներով: Ադրբեջանի ՏՊ-ի գործողություններում առանձնացնենք հետևյալ առանցքային կետերը:

ՏՊ օբյեկտը՝ ԼՂՀ-ի և ՀՀ-ի խաղաղ բնակչություն, ՋՈՒ-ի անձնակազմ, ինչպես նաև հասարակական կարծիքի, միջազգային հանրային կարծիքի ձևավորում՝ ապատեղեկատվության, նպատակային քարոզչության և տեղեկատվական կեղծիքի միջոցով:

ՏՀՊ ներգործության օբյեկտը՝ ԼՂՀ-ի և ՀՀ-ի հասարակությունների զանգվածային գիտակցություն: Կիրառված ձևաեղանակները՝ հայատյացության լայն քարոզչություն, ապատեղեկատվություն լայնամասշտաբ ռազմական գործողությունների հաջողությունների մասին, համեմված կիրառելի ահուսարսափի ագիտացիայով՝ ՋՈՒ-ի անձնակազմի շարքերում խուճապային տրամադրություն ստեղծելու, ինչպես նաև դասալքության համար պարարտ հող նախապատրաստելու նպատակով:

Սպասվելիք արդյունքը. ԼՂՀ-ի և ՀՀ-ի իշխանությունների հանդեպ հա-

¹⁵ **Department of Defense.**, Dictionary of Military and Associated Terms. Joint Publication 1-02.12, April, 2001(As amended through April, 2010), p. 406 /www.fas.org/irp./doddz /dod/jp1-02-april2010.pdf.

¹⁶ Տե՛ս հղում №3, էջ 15-22:

¹⁷ **Пашков В.**, Информационная безопасность США /ЗВО, № 10, 2010г., стр. 3-13.

¹⁸ **Иванов И.**, Некоторые аспекты деятельности сил психологических операций вооружённых сил США /ЗВО, №11, 2010г., стр. 29-34.

¹⁹ **Колесов П.**, Введение Соединёнными Штатами информационных войн. Концепция «Стратегических коммуникаций» /ЗВО, №6, 2010г., стр. 9-14.

վատի կորուստ, նրանց վարած քաղաքական կառավարման համակարգի նկատմամբ անվստահություն և խոր հիասթափություն, պետությունների (ԼՂՀ և ՀՀ) և նրանց ռազմական կառույցների ղեկավարման, կառավարման և օպերատիվ գործունեության կատարյալ անհաջողության և անելանելիության զգացում, հետևաբար՝ պարտվողական դիրքորոշում՝ ԼՂՀ-ի տարածքի հանձնումով:

Սակայն ագրեսիան զուտ ռազմական գործողություններով չի սահմանափակվել. Ադրբեջանը, ինչպես հարաբերական խաղաղ ժամանակ, այժմ էլ վարում է ՏՊ իրեն հասու ձևերով ու մեթոդներով, կիբեռհարձակումներով: Դինամիկ զարգացման տեսանկյունից ՏՊ-ն կարելի է բնութագրել փուլային գործողություններով՝ նախապատրաստական, սրացման, ակտիվ: Նախապատրաստական փուլն ընդունված է անվանել տեղեկատվական-հոգեբանական պայքար, որին բնորոշ են հարաբերական խաղաղ ժամանակաշրջանի գործողությունները: Դրանք ուղեկցվում էին Ադրբեջանի քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական բնույթի հաջողություններով (միջազգային ասպարեզում հեղինակության աճ՝ խաղաղարար գործընթացներում, տնտեսական համագործակցության և մշակութային համակարգերում ինտեգրվելու նախաձեռնություններ, աճող բյուջե, ազգային անվտանգության ապահովման համար ռազմական ներդրումների աճ և այլն): Նախապատրաստական փուլի բուն նպատակը ՀՀ-ի և ԼՂՀ-ի հասարակության շրջանում Ադրբեջանի աննախադեպ հաջողությունների մասին դրական կարծիքի ձևավորումն էր կամ ելակետային դիրքերի նվաճումը, ինչը գովազդվում էր ժամանակակից սպառազինություն գնելով, ընդ որում անթաքույց, ցուցադրաբար, ՀՀ-ի միակ ռազմավարական դաշնակցից՝ Ռուսաստանի Դաշնությունից (ՌԴ)՝ հասկացնելով հակառակորդ պետությանն ու նրա հասարակությանն այդ սպառազինությունը գործնականում կիրառելու նկատառումների մասին (նախապատրաստական փուլի ավարտ կարելի է համարել մինչև 2014 թ.): ՏՊ-ի սրացման փուլը նշանավորվում է հակառակորդ պետության քաղաքական կառուցվածքի, սահմանակարգերի գործունեության կարգի, նորմերի և հասարակության հոգեբանական կայունությունն ապահովող արժեհամակարգի խարխլմանն ուղղված գործընթացով: Այս փուլի բնականոն իրագործումն ապահովող հիմնական միջոցառումը պետք է ուղեկցվեր արդեն ոչ թե առանձին տեղամասերում, այլ շփման գծի գրեթե ողջ երկայնքով ռազմական գործողությունների վերականգնումով, ծանր սպառազինության և մարտական տեխնիկայի կիրառությամբ, ինչն էլ տեղի ունեցավ 2014 թ. օգոստոս-սեպտեմբեր ամիսների ընթացքում: Ռազմա-

կան գործողությունն իր տեղեկատվական բաղադրիչով հանդերձ օպերատիվ-մարտավարական բնույթի էր, հետապնդում էր զորային-հետախուզական տիպի մարտավարություն, հիմնականում տանկերի և ռեակտիվ-հրթիռային համակարգերի գործնական փորձարկումով՝ նշանակետեր ընտրելով, բացի ՀՀ ՁՈՒ-ի առաջապահ դիրքերից, սահմանամերձ բնակավայրերը նույնպես: Երրորդ, ակտիվ փուլը 2016 թ. ապրիլի 2-5-ը Ադրբեջանի սանձազերծած պատերազմական գործողությունն էր ԼՂՀ-ի դեմ՝ միաժամանակ հարվածելով նաև ՀՀ հյուսիս-արևելյան սահմանագծի երկայնքով, նպատակ ունենալով զրկել ԼՂՀ-ի բանակը ռազմական օժանդակությունից:

Այս վերլուծությամբ գալիս ենք հետևյալ եզրահանգման:

ԼՂՀ-ին և ՀՀ-ին հանկարծակիի բերելու նպատակով ԱՀ-ի կողմից 2016 թ. ապրիլյան ռազմական գործողություններն ուղեկցվել են հարձակողական մարտավարությամբ, գրեթե ողջ ներուժի գործադրմամբ, այսպես կոչված «բլից-կրիգ» կամ «արագընթաց մարտ» ռազմավարության կիրառմամբ, որի առաջնահերթ խնդիրը նպաստավոր դիրքեր, բնագծեր, շրջաններ ու տարածքներ գրավելն էր՝ հետագա գրոհների կազմակերպման և հաջող անցկացման համար: Ռազմական գործողությունները հետապնդում էին հիմնականում երկու քաղաքական նպատակ՝ կոտրել հայկական կողմի պաշտպանունակությունը, մարտական-բարոյական ոգին, համախմբվածությունը: ԱՀ-ի տեղեկատվական գրեթե բոլոր աղբյուրների ընձեռած տեղեկույթը կառուցված էր PR-տեխնոլոգիաների, կեղծիքի և ապատեղեկատվության վրա խարսխված գործողությունների վրա²⁰: Դժվար չէ նկատել, որ Ադրբեջանի վարած ՏՊ-ում առկա են սեփական կեղծ հաջողությունների մասին գովազդման տեխնոլոգիաները համատեղ: Իհարկե, Ադրբեջանի վարած ՏՊ-ում իր կարևոր տեղն ունի ռազմական գործողությունների վերաբերյալ ապատեղեկատվությունը՝ զուգորդված հակառակորդ կողմի ազգաբնակչության և ՁՈՒ-ի անձնակազմի համար նախատեսված սարսափի, խուճապի, տագնապի մթնոլորտ ձևավորելուն ուղղված գործողություններով: Քարոզչության սուբյեկտը խոսքային բաց քարոզչության եղանակով ձգտել է խորացնել թվացյալ ահուսարսափի մթնոլորտը՝ ենթատեքստում ունենալով ԹՀ-ի ռազմաքաղաքական և ռազմատնտեսական ներուժը՝ ի նպաստ թուրք-ադրբեջանական քաղաքականության իրականացման: Հիշյալ սուբյեկտը փորձ է արել ազդելու միջազգային հանրության գիտակցության վրա՝ հույս ունենալով հուզականության աճի շնորհիվ

²⁰ Տե՛ս հղում N²14, էջ 102-112:

հասնել դիրքորոշումների ցանկալի փոփոխության: Դատելով ահուսարսափի տեսարանների մասին քարոզչությունից, որ նպատակ ունի հակառակորդ կողմի (<< և ԼԴՀ) համար հոգեբանական սթրեսային իրավիճակ ստեղծել, նկատելի է նաև Իսլամական Պետության մարտիկների ձեռագիրը՝ սահմանափակ տեսանելիության պայմաններում դիվերսիոն ներթափանցում, անզեն ու անօգնական քաղաքացիների սպանություն, դիակների խոշտանգում, կատարածի տեսագրում և գովազդում:

Ադրբեջանի կողմից ամեն տեսակի սադրիչ գործողություն, ներառյալ լայնամասշտաբ ռազմական գործողությունները ՏՊ-ի տեխնոլոգիաների կիրառությամբ <<-ի և ԼԴՀ-ի դեմ ունի գաղափարախոսական հենք, որի օրրանը Թուրքիան է: Էրդողանի հայտարարությունները Մեծ Օսմանյան կայսրության վերականգնման մասին զուրկ չեն գաղափարախոսական հիմքից: Իսկ թուրքական ազգային գաղափարը պանթուրքիզմն է, շարժիչ ուժը՝ պանիսլամիզմը²¹: Չի բացառվում, որ ոչ հեռու ապագայում թուրք-ադրբեջանական կուլիցիան սկսելու է գործել ժամանակի լավ փորձություն անցած զենքով՝ մահմեդական արմատականության գաղափարախոսությամբ, որով փորձ է արվելու ճանապարհի հարթել դեպի Միջին Ասիա և Արևելյան Ասիայի երկրներ, ընդհուպ մինչև Խաղաղովկիանոսյան տարածաշրջան, քանի որ դրա համար թուրք-ադրբեջանական միության ընդհանուր ներուժը չի բավականացնի ռուսական գործոնը չեզոքացնելու համար, և ՆԱՏՕ-ն էլ միշտ չէ, որ կանաչ լույս է վառում Էրդողանի հեռահար, հաճախ չկշռադատված, քաղաքական ծրագրերի իրագործման համար²²: Կրոնական հողի վրա ՏՊ վարելու տեխնոլոգիան միշտ բարդ հետևանքներ է ունենում, երբ կրոնաբարոյական հայացքները փոխադրվում են կրոնական-ծայրահեղական գաղափարներով քողարկված ահաբեկչական նորահայտ կազմակերպությունների հանցավոր գործունեության մեջ: Հետևաբար՝ միջնաժամկետ ապագայում Ադրբեջանը, ունենալով իր ավագ եղբայր Թուրքիայի բացահայտ աջակցությունը, դիմելու է մահմեդական աշխարհի միջամտությանը՝ ղարաբաղյան թնջուկին կրոնական աստառ տալու և հիմնախնդիրն իր օգտին լուծելու ակնկալիքով: Նման ռազմավարությամբ Ադրբեջան-Թուրքիա տանդեմը փորձելու է մեկ կրակոցով երկու նպատակով խփել. առաջին՝ ղարաբաղյան հիմնախնդրի վերջնական

²¹ Գաղափարադաստիարակչական պատրաստության և հասարակական-պետական պատրաստության ձեռնարկ /Երևան, << ՊՆ, 2010թ., էջ 186-192:

²² Տե՛ս հղում №14, էջ 141, 142:

լուծում իրենց օգտին, երկրորդ՝ ՀՀ-ՌԴ ռազմավարական դաշնակցության կազմաքանդում՝ տարածաշրջանում ԹՀ-ի հեգեմոնիայով: Իսկ ինչ վերաբերում է ՌԴ-ին, նա ոչ մի կերպ չի հրաժարվի կամ գոնե առայժմ չի հրաժարվում իր ազդեցության ոլորտում պահելուց հարավկովկասյան տարածաշրջանը, ընդ որում նաև ժամանակակից սպառազինության վաճառքով պայմանավորված քաղաքական ու տնտեսական շահերին հետամուտ լինելով:

Ադրբեջանական ռազմական ագրեսիան, զուգակցված ՏՊ-ի գործողություններով, առաջացրեց միջազգային հանրության շրջանում սպասվածին ճիշտ հակառակ ռեակցիա. միջազգային հանրահայտ ՋԼՄ-ները քննադատեցին Ադրբեջանի ագրեսիվ նկրտումներն ու հատկապես պատերազմական ռճրագործությունները՝ որպես միջազգային մարդասիրական իրավունքի ոտնահարում: Միջազգային հանրության ուշադրությունը շեղելու նպատակով ադրբեջանական հատուկ ծառայությունների սարքած ապատեղեկատվությունը՝ «պաշտոնական հայտարարությունների» ձևով, առ այն, որ «Հայկական աննախադեպ ագրեսիայի» մասին ադրբեջանական կողմը բազմիցս իրազեկել է միջազգային տարբեր լրատվամիջոցներին, ընդ որում վարպետորեն փոխարինելով ագրեսիայի օբյեկտը «հայկական կողմ» անորոշ տեղի պարագայով՝ անհիմն մեղադրելով Հայաստանին շփման գծի ողջ երկայնքով հրադադարի ռեժիմի բազմակի խախտումների համար, սպասված արդյունքը չունեցավ:

Հակառակորդի սպասումները՝ հայ երիտասարդության՝ որպես տեղեկատվական-հոգեբանական ազդեցության հիմնական օբյեկտներից մեկի կողմից իշխանությունների վարած ռազմաքաղաքական կուրսին ընդդիմանալու, զորահավաքային ներուժ կազմելուց և ՋՈՒ անձնակազմի շարքերը համալրելուց բացահայտ խուսափելու, մարտական դիրքերում գտնվողների կողմից դասալքելու սպասումները հօդս ցնդեցին՝ հանդիպելով նրանց ցուցաբերած մարտական-կամային հատկանիշների և բարոյահոգեբանական ու հայրենասիրական որակների դրսևորմանը²³ ²⁴: Փաստորեն տեղի ունեցավ հակառակ էֆեկտը. ռազմական ագրեսիան բերեց հայկական ուժերի համախմբման:

Թեև վերոհիշյալ ապրիլյան ռազմական ագրեսիայից ու դրան ուղեկցած ՏՊ-ից անցել է արդեն մեկ տարի, սակայն հարևան ԱՀ-ն չի դադարեցնում զինադադարի ռեժիմի խախտումները, ամեն կերպ խոչընդոտում է միջազգային մոնիթորինգի անցկացումը, շարունակում է ինտենսիվորեն վարել

²³ https://hy.wikipedia.org/wiki/Կապիտան_Ուրֆայան:

²⁴ <http://razm.info/81520/ՊԲ> - հայկական կողմը խոցել է թշնամու ուղղաթիռը:

ՏՀՊ ընդդեմ ՀՀ-ի և ԼՂՀ-ի իրեն հասու եղանակներով, մեթոդներով ու տեղեկատվական-հոգեբանական ճնշման ձևաեղանակների կիրառումով: Եվ որքան էլ ժամանակի ընթացքում տեսանելի է դառնում հակառակորդի ագրեսիվ գործողությունների հետևում թաքնված ենթատեքստը, այն է՝ հայ ազգի կանխամտածված ֆիզիկական բնաջնջման շարունակական քաղաքականությունը՝ համեմված հայատյացության ազատ քարոզչությամբ, միևնույնն է, հայությունն իր հնադարյան պատմությամբ ապացուցել է դաժան փորձություններին հերոսաբար դիմակայելու և այդ փորձությունները հաղթահարելու իր ունակությունը:

ИНФОРМАЦИОННАЯ ВОЙНА В ХОДЕ АПРЕЛЬСКОЙ ВОЕННОЙ АГРЕССИИ СО СТОРОНЫ АЗЕРБАЙДЖАНА

ГАГИК ХАЧАТРЯН

Как в мирное время, так и в ходе апрельской военной агрессии против Нагорного Карабаха Азербайджан вел и несомненно будет продолжать вести информационную войну всеми доступными ему способами и методами. В подобной войне общественные мнения внутри собственного государства и в государстве-противнике (в данном случае – НКР и РА) являются важными военно-стратегическими ресурсами: внутри страны – как энергетический источник стратегического характера, у противника – как мишень для информационно-психологического воздействия.

Основополагающей тенденцией милитаристской политики Азербайджана является целенаправленное проведение геноцида армянского этноса. Информационным компонентом для реализации подобной политики служит широко пропагандируемая Азербайджаном арменофобия с использованием всех возможных способов и механизмов психологического давления.

Ключевые слова – информационная война, объект информации войны, механизм информационно-психологического воздействия, психологическое давление, кибератака, военно-стратегический ресурс, информационный компонент, пропаганда, арменофобия, геноцид, этнос.

INFORMATION WAR DURING THE APRIL MILITARY AGGRESSION OF AZERBAIJAN

GAGIK KHACHATRYAN

Both in peacetime and during the April military aggression against Nagorno-Karabakh, Azerbaijan waged and, no doubt, will keep on waging information war, employing all the available forms and methods. In such a war, the public opinions within one's own and the adversary's country (in our case – NKR and RA) are significant military-strategical resources: within the state it serves as a source of strategic energy, while in the adversary's – as a target for information-psychological impact.

The key trend in Azerbaijan's military policies is to perpetrate persistent genocide against the Armenian ethnos. Widely propagated by every available leverage and mechanism of exerting psychological pressure, Armenophobia is the major component of the information warfare waged by Azerbaijan.

Key words – information war, object of information war, mechanism of information-psychological impact, psychological pressure, military-strategical resource, information component, propaganda, Armenophobia, genocide, ethnos.